

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 930.253:347.992/.993(497.4 Celje)"1850/1941"

Prejeto: 16. 5. 2006

Fond Okrožnega sodišča v Celju 1850–1941

METKA BUKOŠEK

magistra zgodovinskih znanosti, arhivska svetovalka
Zgodovinski arhiv Celje, Teharska cesta 1, SI-3000 Celje
el. pošta: metka.bukosek@guest.arnes.si

IZVLEČEK

Okrožno sodišče v Celju je bilo ustanovljeno hkrati s preostalimi sodišči leta 1850. Pokrivalo je precej večje sodno območje, kot ga pokriva danes, saj je bilo konec 19. stoletja z izločitvijo večjega dela celjskega sodnega teritorija ustanovljeno okrožno sodišče v Mariboru. Čeprav je prav zaradi te delitve fond okrožnega sodišča iz obdobja pred letom 1898 osiromašen, predstavlja gradivo po tem letu obsežen del gradiva pravosodnih organov, ki jih brani ZAC. Prispevek zajema prvi del fonda, do leta 1941. Drugi, obsežnejši del, je še v pripravi.

KLJUČNE BESEDE: *okrožno sodišče, Celje, zborna sodišča, sodni red, vpisniki, imeniki, fidejkomis*

ABSTRACT

THE FUNDS OF THE DISTRICT COURT OF CELJE 1850–1941

The District Court in Celje was established together with all the other courts in the year 1850. It originally covered a much larger judicial region than it does today. Namely, at the end of the 19th century the District Court of Maribor was established by the elimination of a considerable part of the judicial region previously covered by the District Court of Celje. Although for the very reason of this division, the funds from the District Court of Celje covering the period before the year 1898 were impoverished, but still the records from the period after the year 1898 represent a widely extended portion of the materials of the jurisdictional bodies and authorities, now kept by the Historical Archives of Celje, (HAC). This contribution covers the first part of the funds, up to the year 1941. The second one, much more expansive, has been in the process of preparation.

KEY WORDS: *District Court, Celje, Council Court, court order, registers, nominal lists, trust*

Uvod

Nastanek okrožnega sodišča v Celju je povezan z velikimi upravnimi spremembami, ki jih je prinesla marčna revolucija. V Sloveniji sicer spremembe v razvoju sodobnih institucij niso bile enotne, saj je bil razvoj vezan na posamezne dežele. Patrimonialno sodstvo, ki je do tedaj obvladovalo sodstvo v slovenskih deželah, je bilo na Kranjskem in v Primorju odpravljeno s prihodom Francozov¹ v

začetku 19. stoletja, se po njihovem odhodu ni več

ustanovili z združitvijo dežel, ki jim jih je odstopila Avstrija po Schönbrunski mirovni pogodbi 14. oktobra leta 1809 (Koroška z Beljakom, Goriška, Trst, Kranjska s Pazinsko grofijo, civilna in vojna Hrvaška med Savo in morjem), s francosko posejto na Jadranu (Dubrovnik, nekdanja beneška Dalmacija in Istra). Kasneje sta bili priključena še okraja Lienz in Sillian. Do leta 1813 je bil sedež Ilirskih provinc Ljubljana, nato pa Trst. V oktobru leta 1812 jih je ponovno zasedla avstrijska vojska, s pariškim mirom (30. maja) leta 1814 in dunajskim kongresom (9. junija) 1815 pa so bile formalno zopet priključene Avstriji.

¹ Ilirske province, naziv za pokrajine, ki so jih Francozi

obnovilo. Na Štajerskem je bilo potrebno počakati vse do marčne revolucije – sprožila je vrsto procesov, ki so bili vzrok za modernizacijo državne uprave in pravosodja. Čeprav nova organizacija ni nastala čez noč, saj so poskusi modernizacije državne uprave potekali že skoraj sto let, je šele zemljiška odveza sprožila val procesov, ki so pospešeno pripeljali habsburško monarhijo v modernejšo vodo. Patrimonialna sodišča so tam, kjer so delovala, izgubila sodno oblast, vendar so do uveljavitve novih sodišč na prvi, najnižji stopnji začasno še vedno opravljala naloge, seveda na državne stroške ter pod državnim nadzorom. Težave je povzročala predvsem razdrobljenost sodne oblasti, tako da se je nova sodna razdelitev na prvi stopnji zelo težko oprla na prejšnjo. Uvedena so bila okrajna, deželna, višja ter vrhovno sodišče. Tako je tudi habsburška monarhija naredila preskok v moderno državo z ločitvijo sodstva in uprave tudi na prvi sodni stopnji.

Uvedba okrajnih in okrožnih sodišč je trajala le kratek čas, saj se je država ne le večno otepala s pomanjkanjem finančnih sredstev, ampak se je tudi znašla še pred drugim problemom – pomanjkanjem ustreznega kadra. Postopno krčenje pridobitev marčne revolucije se je v pravosodju kazala v ponovni združitvi uprave in sodstva na prvi stopnji v okrajne urade. Samostojna so ostala samo zborna sodišča 1. in 2. stopnje. Sodnik je ostal pri opravljanju sodniške službe samostojen, v drugih zadevah pa izenačen z drugimi državnimi uradniki. Okrajni uradi so morali glede na dvojnost svoje funkcije zaposliti posebnega uradnika, ki je bil usposobljen tudi za sodniško službo.

Kljub mnogim reformam je bilo potrebno čakati vse do leta 1867, ko so s preureditvijo monarhije tudi ponovno ločili sodstvo od uprave na prvi stopnji in uvedli več mehanizmov za zaščito svojih državljanov pred zlorabami oblasti (ustanovljeno je bilo državno, nato pa še upravno sodišče). Povsod tam, kjer so bili do tedaj mešani okrajni uradi, so bila sedaj postavljena okrajna sodišča, in sicer na podlagi Zakona o organizaciji okrajnih sodišč iz leta 1868.² Z nekaterimi manjšimi teritorialnimi spremembami se je izoblikovala sodna in teritorialna razdelitev slovenskega ozemlja; taka je ostala vse do leta 1941.

Okrožno sodišče v Celju

Kot je bilo povedano že v uvodu, je bilo med

drugimi sodišči ustanovljeno tudi Okrožno sodišče Celje.³ Po izgubi okrožja, ki je bilo dodeljeno Mariboru, se je postavljalo vprašanje, kje bo sedež okrožnega sodišča. Vlada ga je v zameno za izgubljeno okrožje dodelila Celju. Sprva se je imenovalo deželno sodišče, vendar se je leta 1854 preimenovalo v Okrožno. Teritorialno je bilo zelo obsežno, saj je zajemalo celotno območje mariborskega upravnega okrožja. Obsegalo je kar 22 sodnih okrajev. Med njimi so bili Maribor, Gornja Radgona, Ljutomer, Lenart, Ormož, Ptuj, Lovrenc, Marenberg (Radlje), Celje, Vransko, Gornji Grad, Šmarje pri Jelšah, Podčetrtek, Slovenj Gradec, Šoštanj, Slovenska Bistrica, Konjice, Rogatec, Brežice, Sevnica, Kozje in Laško. Z ukinitvijo mešanih okrajnih uradov leta 1854 se okrajno sodišče v Podčetrtku ni več obnovilo. Teritorij tega sodišča se je priključil okrajnemu sodišču Kozje. Z ustanovitvijo okrožnega sodišča Maribor⁴ leta 1897 se je število sodnih okrajev zmanjšalo, saj so bila območja okrajnih sodišč Gornja Radgona, Ljutomer, Marenberg (Radlje), Maribor, Ormož, Ptuj, Slovenska Bistrica in Sv. Lenart izvzeta in priključena novemu okrožnemu sodišču. Ustanovljeno je bilo

³ Leta 1849 je vlada ustanovila posebno komisijo za organizacijo sodstva. Za celjsko in mariborsko območje je zbiral podatke sodnik nekdanjega celjskega deželskega (kvrnega) sodišča Pavel Kopper. Sestavil je seznam sodnikov in sodnega osebja, ki so želeli biti nameščeni med Slovenci. Predlagal je dve vrsti sodišč: enoosebna nižja in kolegialna višja. Predlagal je tudi kraj nastanitve in opremo sodišč. Pri tem se je odločil za stavbe graščin, ker drugeje ni bilo ustreznih prostorov. Za Celje je izbral staro grofijo, mestno bivališče grofov Thurnov, ki pa je niso uporabljali. Vlada je predlog zavrnila, saj se je odločila za uvedbo okrajnih in okrožnih sodišč. Sprva je imela v mislih dvojce okrožnih sodišč, v Mariboru in Celju, vendar je ostalo le Celje. Prvi predsednik okrožnega sodišča v Celju je bil Jožef Rak (1850–1867), sledili so Viktor pl. Vest (1867–1877), Ivan Heinricher (1877), dr. Adalbert Gertscher (1890–1895), Rudolf Ullipitsch pl. Kreingeld (1895–1898), Anton pl. Wurrms (1898–1913), dr. M. Bouvier in Adalbert Kotzian. Deželnosodni svetniki in sodniki so bili: Ludvik pl. Azula, Pavel Kopper, Edvard Braulik, Ignacij Stiger, Ivan Garzarolli pl. Thurmlack, Ivan Stuhec, Walter, Aleksander Balogh, Ludvig Jordan, Ignacij Lulek, Lovrenc Raflek, Jožef Reiter, Lovrenc Ulčar, Ludovik Weredikter, dr. Adolf Duller, dr. Adolf Roschanz (1912), dr. Vojteh Hočevnar (1910–1919).

⁴ Vprašanje o ustanovitvi okrožnega sodišča v Mariboru je bilo odprto več desetletij. Leta 1850 ni bilo ustanovljeno zaradi pomanjkanja denarja, kasneje pa sta imela deželni zbor, poslanska ter gospodarska zbornica to vprašanje večkrat na dnevnem redu. Uspelo jim je šele leta 1897, natančneje 5. julija. Delovati je začelo z novim letom 1898. Obsegalo je sodne okraje Ormož, Sv. Lenart v Slovenskih goricah, Ljutomer, Maribor levi in Maribor desni breg, Marenberg (Radlje), Gornjo Radgono, Ptuj in Slovensko Bistrico.

² Zakon o organizaciji okrajnih sodišč, RGB, 1868, XXIII/59, str. 188.

tudi Okrožno kot trgovsko sodišče Maribor, ki je tudi teritorialno pokrilo pripadajoče sodne okraje.⁵ Celju je ostalo tudi okrožno kot rudarsko sodišče, ki je obsegalo tudi okoliš mariborskega okrožnega sodišča. Med obema vojnoma je Okrožno sodišče Celje obsegalo okrajna sodišča v Brežicah, Celju, Gornjem Gradu, Konjicah, Kozjem, Laškem, Radecah, Rogatcu, Sevnici, Slovenj Gradcu, Šmarju pri Jelšah, Šoštanju ter Vranskem. Leta 1863 je bilo ustanovljeno tudi trgovsko sodišče v Celju.⁶

Pristojnosti okrožnih sodišč

Okrožna oziroma deželna sodišča (če je bil sedež sodišča hkrati tudi sedež dežele) so bila zborna sodišča 1. in 2. stopnje.⁷ Na prvi stopnji so razsojala podobno kot okrajna zborna sodišča (v tričlanskih senatih), na drugi stopnji pa v petčlanskem senatu, in sicer o pritožbah zaradi prekrškov, obravnavanih na okrajnih sodiščih, glede prestopkov in zločinov, ki so jih obravnavala okrajna zborna sodišča in pred svojim sodiščem, kadar je razsojalo v enakih zadevah kot okrajna zborna sodišča.

V kazenskih zadevah so razsojala kot porotna sodišča, in sicer za zločine, kot so bili:

- motenje notranjega miru države,
- vstaja in punt,
- javno nasilje, če je bilo uporabljeno orožje, če je nastala hujša telesna poškodba ali če je škoda znašala več kot tisoč goldinarjev,
- zloraba javne oblasti s podkupovanjem,
- ponarejanje denarja,
- motenje vere,
- posilstvo,
- umor in uboj,
- prekinitev nosečnosti brez vednosti in zoper voljo matere,
- izpostava otroka,
- povzročitev ran,
- dvoboj,
- požig,
- tatvina, če je bilo po veljavnem kazenskem zakoniku zanj zagroženih od 5 do 10 let kazni,
- poneverba, storjena z zlorabo pooblastil, če je bilo zanj zagroženih od 5 do 10 let kazni,
- rop in udeležba pri njem,

- goljufija hujše oblike,
- bigamija,
- obrekovanje,
- pomoč zločincev v primerih, pri katerih je bilo zagroženih od 5 do 10 let kazni.

Pred poroto je prišel tudi del tiskovnih prestopkov po tiskovnem zakonu iz leta 1849.

Na drugi stopnji so kot pritožna sodišča razsojala o pritožbah zoper razsodbe okrajnih sodišč glede prestopkov, o pritožbah glede zločinov in prestopkov, kadar je bila izpodbijana prvostopenjska sodba.

V civilnih zadevah so odločala deželna sodišča na prvi stopnji:

- v pravih, pri katerih je šlo za vrednosti, višje od 500 goldinarjev,
- o posestnih sporih in drugih zadevah nepremičnin, če so vodili o njih javne knjige,
- v zadevah vnovične poroke,
- ob razglasitvi smrti in dokazilih smrti,
- v ločitvenih pravih in razglasitvah neveljavnosti zakona,
- v skrbstvenih zadevah, ko je šlo za zapravljenost in slaboumnost,
- o odpravi skrbništva,
- o posvojitvi in pozakonitvi,
- o amortizaciji državnih obveznic in drugih primerljivih vrednostnih listin, zadevah fidejkomisov,
- o stečajih.

Opravljal so tudi funkcijo trgovinskih sodišč, kjer le-teh ni bilo.

Na drugi stopnji so odločala o pritožbah zoper sklepe okrajnih sodišč.

Okrožna sodišča so sodila na prvi in drugi stopnji v kazenskih in civilnih zadevah po določbah zakona, ki so ta področja urejali. Kjer ni bilo posebnega trgovinskega sodišča, so vodila tudi registre trgovinskih podjetij in razsojala v trgovinskih zadevah. Prav tako so nekatera okrožna sodišča na sedežu apelacijskih sodišč izvrševala rudarsko sodno oblast glede rudnikov za vse območje apelacijskega sodišča, kolikor niso bila za to pristojna druga sodišča ter vodila rudarske knjige.⁸

Kolikor ni bilo določeno drugače, so okrožna sodišča sodila v senatih s tremi sodniki.⁹ Poleg sojenja so okrožna sodišča dajala tudi predloge in

⁵ Nastavljeni so bili novi trgovski registri, v katerih so bili prepisi iz starega trgovskega registra.

⁶ Zgodovinski arhiv Celje vodi trgovsko sodišče z imenom Okrožno kot trgovsko sodišče Celje, rudarsko sodišče Celje pa z nazivom Okrožno kot rudarsko sodišče Celje.

⁷ Cesarski patent o obsegu opravil in pristojnosti sodišč v civilnih pravnih zadevah, RGB, 1850, LXXIV/237, str. 949–970.

⁸ Okrožno sodišče v Beogradu je vodilo centralno zemljiško knjigo železnic in javnih kanalov za vso državo po odredbah zakona o zemljiških knjigah.

⁹ Zato tudi ime zborna sodišča, ker so sodila v zborih oziroma senatih. Zakon iz leta 1929 ni poznal več sojenja v senatih pri okrajnih sodiščih, kot je bila to praksa starega avstrijskega zakona.

mnenja o pravosodni zakonodaji in pojasnjevala podrejenim sodiščem zadeve v zvezi z izvajanjem ali uporabljanjem zakonov in uredb.

V kazenskih zadevah¹⁰ so kot enoosebna sodišča na prvi stopnji razsojala o prestopkih starejših mladoletnih oseb in polnoletnih oseb, pri katerih je bila zagrožena kazen več kot leto zapor ali strog zapor. Sodni kazenski postopek v primeru zločinstev mladoletnih oseb je prav tako izvajal sodnik posameznik.

Kot zborna sodišča so okrožna sodišča sodila v senatih s tremi člani. Na prvi stopnji so tako vodila glavno obravnavo in izrekala sodbo za najhujša kazniva dejanja. V pristojnost okrožnih sodišč so sodili še tiskovni delikti. Poleg naštetih nalog so imela okrožna sodišča še t. i. sodniški svet, ki je med drugimi reševal spore med preiskovalnim sodnikom in strankami ter drugimi zainteresiranimi osebami. Ta sodniški svet je torej prevzel med drugimi tudi posle nekdanje svetovalne zbornice. Na drugi strani so okrožna sodišča v senatih trojice odločala o prizivih zoper sodbe in pritožbah zoper uredbe ter odločbe okrajnih sodišč.

V civilnih zadevah¹¹ so okrožna sodišča sodila o sporih, ki niso bila v pristojnosti okrajnih sodišč, ne glede na vrednost spornega predmeta pa v sporih o priznanju ali izpodbijanju zakonitega rojstva, sporih o ločitvi od mize in postelje, o razvezi zakona ali razveljavitvi zakona ter vseh drugih sporih med zakonci ter starši in otroki. Okrožna sodišča so razsojala še v sporih z državnimi ali samoupravnimi organi, nastalih pri izvrševanju službe ter sporih v rudniških zadevah. Na trgovska sodišča oziroma h trgovskim senatom okrožnih sodišč so sodili spori v trgovskih zadevah, če je vrednost spornega predmeta presegala dvanajst tisoč dinarjev.

V nepravdnih zadevah¹² so razsojala v zapuščinskih zadevah, zadevah varuštva, skrbništva in pomočništva, posvojitvi in pozakonitvi, razglasitvi pogrešanca za mrtvega, sodni razveljavitvi listin. Praviloma so bila na prvi stopnji v teh zadevah pristojna okrajna sodišča.

Sodni red iz leta 1897

Leta 1897 je ministrstvo za pravosodje izdalo

sodni red (opravilni red)¹³ za sodišča prve in druge stopnje, se pravi okrajna sodišča, okrožna sodišča za trgovinske in pomorske zadeve, okrožna in deželna sodišča, trgovinska sodišča, trgovinska in pomorska sodišča in višja deželna sodišča. Opravilni red je zelo zajeten, saj obsega kar 255 strani. Z njim so bili razveljavljeni vsi do tedaj veljavni predpisi in sicer cesarski patent iz leta 1853 (Državni zakonik št. 81 z dne 3. maja 1853) in izvršilni predpis h kazenskemu pravnemu redu iz leta 1873 (Državni zakonik št. 152 z dne 19. novembra 1873). Sodni poslovnik je razdeljen na šest poglavij, in sicer na poglavje o:

- vodstvu sodišč,
- organizaciji sodnega poslovanja,
- vpisnikih (registrih),
- sodnih spisih,
- sodni pisarni,
- nadzoru nad sodišči.

Nas najbolj zanimata tretje in četrto poglavje, se pravi poglavje o vpisnikih in poglavje o sodnih spisih, zato jima bomo v nadaljevanju posvetili največ pozornosti (tako pri okrožnih kot tudi pri okrajnih sodiščih).

Vpisniki zbornih sodišč prve stopnje

Vpisniki za civilne zadeve

Cg za civilne zadeve, upoštevajoč tudi zakonske spore, tožbe zaradi ločitve zakona, vzdrževalnine, preživnine, alimentacije, finančne dolgove, izpolnitev pogodb;

Cm za mandatne tožbe in pravde;

Cu za opravila izbranih sodišč zavarovalnic za primer nezgode;

Cw za menične tožbe in pravde, tožbe na finančne dolgove privatnih oseb in dolgove denarnih zavodov;

Hc za zadeve pravne pomoči v civilnopravnih zadevah;

E za izvršilne zadeve;

A za zapuščinske obravnave;

L za dajanje pod skrbnika in podaljšanje očetovske oblasti;

P za varstvo in skrbstvo (sirotinjska knjiga), finančne dolgove in premoženjske zadeve;

F za fidejkomise;

S za stečaje (stečaje);

¹⁰ Zakonik o sodnem kazenskem postopanju za Kraljevino SHS, UI LMO, 109/432, str. 833–864.

¹¹ Zakon o sodnem postopanju v civilnih pravnih (civilni pravdni postopek) za Kraljevino SHS, SI KBUDB, 1931 12/76, 181–254.

¹² Zakon o sodnem nepravdnem postopku za Kraljevino Jugoslavijo, SI KBUDB, 1935, 8/59, str. 49–87.

¹³ Ukaz pravosodnega ministra z dne 5. 5. 1897. leta, s katerim se izdaje nov opravilni red za sodnije prve in druge stopnje, RGB 1897, XLI/112, str. 609–864.

T za oklicne zadeve (zadeve obsegajo spise s postopki za razglasitev mrtvih);

Bc za prizive, finančne dolgove in premoženjske zadeve;

R za rekurze (pritožbe na višjo stopnjo);

Nc za vse državljansko pravne zadeve, ki ne sodijo v kak drug vpisnik – okrožnice, kupne pogodbe, posvojitve, finančne dolgove ter terjatve;

Nu za pravne zadeve enake vrste, za pravde razsodišč zavarovalnih zavodov ob morebitnih nezgodah;

Nub za pravne zadeve enake vrste, pravde razsodišč zavarovalnih zavodov ob nezgodah rudarjev;

Gvb za pritožbe proti odločbam komisije za promet z zemljišči;

Vpisnik Cg – pravdni vpisnik

V vpisnik Cg za civilne pravde so vpisovali vse tožbe v državljanskih pravnih sporih. Izvzete so bile vse mandatne in menične tožbe, tožbe v malotnih zadevah in tožbe pred izbranim sodiščem zavarovalnic v primeru nezgode. Vpisovali so še: glavne intervencije in ugotovitvene tožbe, tožbe zaradi ničnosti in postavitve v prejšnje stanje, tožbe zaradi razveljavitve rzsodbe, izpodbijanje tožbe zoper rzsodbe borznih izbranih sodišč, tožbe v izvršilnem postopanju s tožbami, ki so se pokazale iz razdelitve izkupička, in tožbami za prednostno poplačilo iz izkupička zarubljenih premoženjskih stvari, tožbe v stečajnem postopku. Pri zbornih sodiščih, ki so izvrševala tako splošno kot posebno sodno oblast, so vpisali v vpisnik Cg tudi sporne zadeve posebne sodne oblasti. Protitožbe so se vpisovale v vpisnik Cg kot nove tožbe. Z odobritvijo ministrstva za pravosodje je bilo dovoljeno, če se je pokazalo za primerno, združiti vodenje pravnih vpisnikov v skupni vpisnik za vse oddelke posameznega sodišča, ki so se ukvarjali s pravnimi zadevami, ne glede na to, kateri sodni oddelek je bil določen za reševanje (Cg, Cm ...). Pri zbornih sodiščih I. stopnje so vodili ločene vpise v vpisnik Cg za sodnika posameznika, h kateremu so spadali vsi civilnopravni spori, katerih predmet ni presegel vrednosti 125.000 din ter senat, h kateremu so spadali vsi spori z vrednostjo več kot 125.000 din. Kadar se je vrednost spornega predmeta zmanjšala, se je prenesel pravni spor v vpisnik Cg za sodnika posameznika.

Ne glede na vrednost spornega predmeta pa so vpisovali:

- pravde zaradi priznanja ali izpodbijanja zakonitega potomstva,

- pravde zaradi nesporazumne ločitve, o razvezi ali razveljavitvi zakona,
- spori med zakonskimi starši in otroki, ki niso bili povsem premoženjskopravne narave, kolikor se niso reševali v nespornem postopku,
- fidejkomisni spori,
- fevdni spori.

Vpisnik Hc – vpisnik o pravni pomoči v civilnopravnih zadevah

V vpisnik Hc so vpisovali vse prošnje za pravno pomoč, razen prošnje za vpis v zemljiško knjigo. Te prošnje so spadale k dnevniku za vloge v zadevah zemljiške ali ingrosacijske knjige. V vpisnik Hc so vpisovali vse prošnje, ki niso bile povezane s knjižnimi vpisi, prošnje za izvršitev sodniških dejanj ter prošnje pridobitvenih in cenilnih komisij za zaslišanje strank in izvedencev.

Vpisnik E – za izvršilne zadeve

Vpisnik E so vodila tista sodišča, ki so opravljala izvršbe. Izvršilne zadeve so bile nadaljevanje pravnih zadev, zato jih je bilo potrebno označiti v vpisniku za pravne zadeve pod opombami (izvršb. 22/7 98).

Vpisnik A – za zapuščinske zadeve

Iz poslovnika ni vidno, katere zapuščinske zadeve so vodila okrožna sodišča. Vendar lahko iz gradiva razberemo, da so obravnavala okrožna sodišča zapuščinske zadeve, kadar je šlo za večja premoženja, se pravi zapuščine premožnega sloja (predvsem plemstva in veleposestnikov). Več o vodenju zapuščinskih zadev pri okrožnih sodiščih je povedano v poglavju o zemljiški knjigi.

Vpisnik P – za skrbstvene zadeve

Poslovník podrobneje opisuje vpisnik P, vendar je veljal predpis predvsem za okrajna sodišča, za okrožna pa le v izjemnih primerih.¹⁴

¹⁴ Iz dopisa, ki ga je poslalo okrajno sodišče Vransko v zvezi z zapuščino grofa Gustava Wittenbacha iz leta 1930 (ZAC, Okrožno sodišče Celje, AŠ 589, P-1/ 30) vidimo, katere spise v zvezi z zapuščinami in varstvenimi zadevami je obravnavalo okrožno sodišče: "... Okrožnemu sodišču v Celju se spisi v zapuščinski razpravi po Wittenbachu Gustavu, zasebniku iz Kaplje, z ozirom na to, da po izvešju pod r. št. 11 spada v zapuščino tudi fevd, odstopijo kot po členu 105 j. n. pristojnemu zapuščinskemu sodišču." Okrožno sodišče je tako izvedlo zapuščinski postopek, izvršitev posameznih sklepov pa je naložila okrajnemu sodišču na Vranskem. Zadev P je zato

Vpisnik L – vpisnik za dejanje pod skrbnika

Iz poslovnika je zelo težko razbrati, katere zadeve so sodile v pristojnost okrajnega in katere v pristojnost okrožnega sodišča. Ker zgodovinski arhiv v Celju ne hrani v fondu Okrožnega sodišča Celje nobenega spisa v zvezi z zadevami L, je težko z gotovostjo trditi, katere zadeve so prišle pred okrajno, katere pa pred okrožno sodišče. Poslovník je povezoval z okrožnim sodiščem le zadnji odstavek člena 237, ki je omenjal, da v primeru, kadar so bili spisi o dejanju pod skrbnika ali razveljavitvi varstva, o podaljšanju očetovske oblasti ali varstva, ali drugi spisi o varstvu ali skrbstvu v odločbo o sklepih poslani na zbornó sodišče, niso bili vpisani v vpisnik L ali P, ampak je bilo treba prošnjo za odločbo vpisati v vpisnik Nc.

Vpisnik F – fidejkomíjski vpisnik

V vpisnik F so pod zaporednimi števkami vpisovali vse fidejkomise, za katere je bilo pristojno določeno zbornó sodišče, in sicer po starosti nastanka. Fidejkomise, ki naj bi jih šele ustanovili, so morali vpisati v vpisnik takoj potem, ko je začelo zbornó sodišče delovati kot fidejkomisno oblastvo. Številko, pod katero so vpisali fidejkomis v vpisnik F, so uporabili tudi za označitev spisa, označitev fidejkomisnega zapisnika in tudi v fidejkomisni glavni knjigi.

Vpisnik S – konkurzi¹⁵ vpisnik

Vpisnik S je bil določen tako za trgovske kot tudi za druge stečaje (konkurze), tudi za tiste, za katere je bil za stečajnega komisarja postavljen predstojnik ali kak sodnik okrajnega sodišča. Vó-dilo ga je okrožno sodišče.

Stečaj javne družbe, komanditne družbe ali komanditne družbe na delnice in stečaj zasebnega premoženja vsakega osebnó zavezanega je bilo treba vpisati pod posebno vpisno številko.

Vpisnik T – vpisnik za oklicne zadeve

Vpisnik T je bil določen za predloge o razglasitvi za mrtvega ter prošnje za amortizacijo listin.

Te so, če je šlo za več listin, vpisali pod isto številko, če so bile podane v isti vlogi.

Vpisnik Bc – vpisnik za prizive v civilnopravnih sporih

Kadar sta se zoper isto sodbo, ki je lahko bila končna, delna, vmesna, dopolnilna, pritožili obe stranki, tedaj so to vpisali v vpisnik samo enkrat. Pritožbe, ki so se nanašale na razne v isti zadevi izdane sodbe (končne, delne, vmesne, dopolnilne), so vpisovali vsako pod posebno številko, ne glede na to, ali so bile to pritožbe iste stranke ali več različnih strank. V opombah je bilo potrebno zabeležiti, na kaj se nanaša priziv (npr. Priziv zoper delno sodbo št. ...).

Vpisnik R – vpisnik za pritožbe

Vpisnik R se je vodil po enakih določilih kot vpisnik Bc, le z majhnimi dopolnitvami (podčrtano ime stranke, ki je vložila pritožbo, vpisi pritožb v zadevah zemljiške knjige, vpisi zavrnitve nedopustnih ali zapoznelih pritožb, umik pritožbe).

Vpisnik Nc – zbirni vpisnik civilnopravnih zadev

V vpisnik Nc so vpisovali vse zadeve v civilnopravnih zadevah, ki jih niso smeli vpisati v kak drug vpisnik ali v seznam prispelih spisov (npr. dnevnik za vloge v zadevah zemljiške knjige ali ingrosacijske knjige, zadeve firm, predsedstveni dnevnik ipd.), niti niso spadale v noben vpisnik že vpisanih zadev. Pri sodiščih, pri katerih ni bilo sodnih oddelkov, so vpisovali le v en vpisnik za vse sodišče. V nasprotnem primeru je moral vsak odderek pisati tak vpisnik za vse tiste vloge, ki so spadale po svoji vsebini in osebah udeležencev k tisti zvrsti zadev, ki so bile odrejene temu sodnemu oddelku, vendar ga ni bilo mogoče povezati z nobeno zadevo, že vpisano v vpisnik, niti je niso smeli vpisati v noben drug vpisnik, knjigo ali seznam.

V vpisniku Nc lahko najdemo npr. pisne predloge v zvezi s povabilom k poizkusu poravnave; prošnje za podelitev pravice ubogih, če še ni bil sprožen pravni spor; predloge za sprejem dokaza v zavarovanju dokazov, ki so bili predloženi zunaj pravnega spora, ki je potekal na sodišču; predloge za imenovanje izbranega sodnika določenega sodišča; predloge za razveljavitev pogodb določenih sodnikov; predloge za dovolitev izvržbe pri tistih sodiščih, ki niso bila tudi izvršilna sodišča; predloge za razglasitev stečaja; zapisnik o predlogih ali izjavah, katerih rešitev posamezne zadeve je bila pridržana drugemu sodišču; prošnje za sporazumno

zelo malo, saj ne najdemo primera tudi za več let (npr. za leto 1908 en spis, nato šele leta 1915 dva spisa, leta 1918 en spis, leta 1921 en spis in zadnji spis iz leta 1930).

¹⁵ V trgovskem smislu stečaj upnikov, to je izročitev pre-zadolženčevega imetja v upravljanje upnikom.

ločitev; naznanila o ponovni združitvi ločenih zakoncev; vloge v zadevah posinovljenja (pohčertve) in pozakonitve nezakonskih otrok ali izpustitve iz očetovske oblasti; predloge za določitev dote; prisojila prehranine ali podelitev sodnega privolila za trgovanje zakonske žene; naznanila v primerih smrti; predloge za postavitev skrbnika nenavzočim ali neznanim deležnikom kakšne zadeve, če so bili ti predlogi postavljeni zunaj tekočega sodnega postopka; predlogi za ugotavljanje očetovstva; razglasi o pripravi uskladitve zemljiške knjige s katastrom, kolikor to ni spadalo v dnevnik za zemljiškoknjžne vloge; vloge glede posojil, podeljenih iz blagajne za siromašne; podatke o pologu zunajpravne zadeve, ki je potekala pri sodišču; predloge za prostovoljno cenitev ali dražbo, ki so bili postavljeni zunaj pravnih zadev, ki so potekale pri sodišču; odpovedi hipotekarnih terjatev; prošnje podane ročne zastave; vloge, predloge in pritožbe v zadevah obrtnih sodišč.

Vpisnik Nc je bilo treba nastaviti za vsako leto posebej. Vpis se je začel s številko ena in se končal s številko zadnjega vpisa. Poslovnik je v posameznih primerih predvidel razdelitev Nc vpisnika v oddelke po posameznih zvrsteh zadev, v katerih so se lahko pojavile vloge mimo predpisanih vpisnikov pri sodišču oziroma kakemu oddelku tega sodišča. Za vsak oddelek je bilo predvideno določeno število zaporednih tekočih vpisnih števil (npr. 1–200; 200–300; 300–600); vsaka vloga naj bi se vpisala v oddelek, ne glede na to, koliko vpisnih števil je že bilo uporabljenih. Razpored števil po oddelkih je moral odrediti predstojnik sodišča ob pripravi novega letnika vpisnika.

Pri zbornih sodiščih je bilo pri razdelitvi vpisnika na oddelke potrebno ločiti sporne in nesporne zadeve, narediti samostojne oddelke za predloge za razglasitev stečaja in oddelek za zadeve obrtnih sodišč. Na koncu je bilo potrebno določiti še oddelek za nejasne predloge, vloge, katerih namena ni bilo moč spoznati, za vprašanja in vloge, ki so zadevale še ne tekoče zadeve, in za vloge, ki jih ni bilo moč uvrstiti v noben drug oddelek.

Oznake spisov v zvezi s civilnimi zadevami, ki jih poslovnik ne zajema, najdemo pa jih v gradivu:

W 1916–1933 – preklici zaradi zapravljenosti ali duševne omejenosti,

N 1926–1933 – pritožbe, odškodnine informacije,

POR 1930–1940 – poravnalne zadeve.

Vpisniki za kazenske zadeve

Vr glavni vpisnik za pripravljalni postopek v zvezi s prestopki in prekrški,

Pr za tiskovne zadeve,

Bl za prizive v kazenskih zadevah,

Dl za pritožbe,

Hs za zadeve pravne pomoči v kazenskih zadevah,

Ns za vse zadeve kazenskega postopka, ki niso sodile v noben drug vpisnik.

Vpisnik Vr – vpisnik za pripravljalni postopek v kazenskih zadevah

Okrožna sodišča, ki so izvrševala kazensko sodno oblast, so smela pisati le po en vpisnik za pripravljalni postopek zoper hudodelstva in prestopke. Vanj so vpisovali vse tovrstne zadeve, ne glede na to, da je bilo za rešitev določenih več sodnih oddelkov. Pri zelo obremenjenih okrožnih sodiščih je bilo treba pisati preglednico o razporeditvi spisov, da je bilo mogoče hitro ugotoviti, h kateremu oddelku je bila dodeljena posamezna zadeva.

V vpisnik Vr so vpisovali vse pripravljalne poizvedbe in pripravljalne preiskave v zvezi s hudodelstvi in prestopki in z njimi povezanimi prestopki. Vanj so vpisovali tudi vse kazenske zadeve, v katerih so bile neposredno podane obtožnice.

V isti vpisnik so vpisovali vse kazenske zadeve, ki so se na podlagi pripravljalnih poizvedb okrajnega sodišča nadaljevale v pripravljalnem postopku pri okrožnem sodišču ter zadevo vpisati pod novo številko, številko okrajnega sodišča pa prečrtati. Vpisovali so tudi tekoče kazenske zadeve, ki so imele naročene pripravljalne poizvedbe oziroma pripravljalne preiskave, ki pa po končanem postopku pri okrajnem sodišču niso dobile nove številke. Pod opombe je bilo treba zapisati, kateremu okrajnemu sodišču so bile odrejene te zadeve.

Če je bila kazenska zadeva izločena, je bilo treba to zadevo vpisati pod novo številko. Prav tako je bilo treba vpisovati kazenske zadeve, pri katerih se je začela obnova kazenskega postopka, vpisati v vpisnik kot novo zadevo. Seveda pa je bilo potrebno pod opombami narediti povezavo, npr. izločeno št. 56/98 ali obnova 142/98).

V vpisniku Vr je bilo treba navesti kaznivo dejanje, vendar le v obliki navedbe člena kazenskega zakonika. Če je bilo kaznivih dejanj več, je bilo le-te potrebno navesti vsako posebej. Kadar ni bil znan storilec, je bilo potrebno navesti ime poškodovanca. Imena več udeležencev kaznivega dejanja je bilo treba zapisati eno pod drugo in označiti s črkami a, b, c, ..., ter pod vsako črko navesti, za katero kaznivo dejanje je obdolžen.

Številka vpisnika Vr je s svojo opravilno številko merodajna tudi za vpis spisov v obtožni seznam.

Vpisnik Pr – za tiskovne zadeve

V vpisnik Pr so vpisovali vse kazenske zadeve, ki so se nanašale na kazenske zadeve, ki so bile povezane s tiskom, in sicer ne glede na to, ali se je začela obtožba zoper določeno osebo ali pa je bila zahtevana samo razsodba, ali je nosila vsebina tiska kakšne elemente kaznivega dejanja ali ne. Pri vsakem zbornem sodišču so lahko vodili samo eden vpisnik za tiskovne zadeve, čeprav so lahko prišle zadeve na več sodnih oddelkov. Za lažjo preglednost so naredili seznime, ki so omogočali pregled, kateri oddelek je vodil posamezno zadevo.

Vpisnik Bl – za prizive v kazenskih zadevah

Vpisnik Bl je bil določen za prizive zoper kazenske sodbe okrajnih sodišč. Pri tem vpisniku je bilo pomembno zabeležiti, kdo je vložil priziv, ali obdolženec, državni tožilec, zasebni tožilec, subsidiaren tožnik (drugi) ali zasebni udeleženec.

Vpisnik Dl – za pritožbe

V vpisnik Dl so vpisovali le pritožbe zoper okrajna sodišča, ki so pripadale zbornemu sodišču prve stopnje kot prizivnemu sodišču.

Vpisnik Hs – za zadeve pravne pomoči v kazensko pravnih zadevah

Vpisnik Hs je bil določen za zadeve pravne pomoči v kazenskih zadevah. Vanj sodijo predvsem prošnje za določene kazenske spise, prošnje kazenskih sodišč ali davčne uprave zaradi zaslišanja prič in izvedencev zaradi razglasitve sklepov, zaradi zaslišanja obdolženca glede tega, ali se je odpovedal dokazom idr.

V vpisnik Hs niso vpisovali vročil v kazenskih zadevah.

Vpisnik Ns – za vse zadeve kazenskopravnega postopka, ki niso bila odrejena drugemu vpisniku

Za vpisnik Ns so veljala podobna določila kot za vpisnik za civilne zadeve, razlika je bila le, da so vanj vpisovali samo zadeve, ki so zadevale kazenske zadeve. Predvsem so vanj vpisovali: vprašanja, ali teče zoper katero osebo kazenski pregon, ali je bila oseba že prej obsojena; prošnje upravnih organov za izvršitev kazni, ki so jih prisodili določeni osebi; spisi, ki niso bili v zvezi s prošnjami za pravno pomoč niti s posameznimi kazenskimi zadevami, ki tečejo oziroma so potekala; kazniva

dejanja, ki so prišla naravnost na zborna sodišča in še ni bila postavljena obtožnica; zadeve svetovalne zbornice, če niso zadevale nobenega pri okrožnem sodišču začetega kazenskega postopka; poročila, ki so urejala način, kako unovčiti zasežene stvari, če le-te niso spadale k določeni kazenski zadevi; vloge, ki so zadevale še ne tekoče zadeve ali dozdevno tekoče zadeve; nejasni predlogi ali vloge v kazenskih zadevah, namena katerih ni bilo moč spoznati.

V vpisnik Ns niso vpisovali prošnje za pomilostitev oziroma za odškodnine zaradi neupravičene obsodbe. Te zadeve so morali priložiti h kazenskim spisom, ki so jih zadevali. Izjemoma so lahko vpisovali prošnje za spremembo kazenskega kraja, če kazenska zadeva prej ni potekala hkrati oziroma prej.

Pristojnosti okrožnih sodišč po letu 1929

V pristojnost okrožnih sodišč v civilnih zadevah¹⁶ so spadali vsi spori, ki niso bili odrejani v pristojnost okrajnih sodišč, in sicer:

- spori o priznanju ali izpodbijanja zakonskega rojstva;
- spori o ločitvi od mize in postelje, o razvezi zakona ali razveljavitvi zakona, kolikor ne bi posebni zakoni odredili teh sporov v področje drugih oblasti;
- drugi spori, ki so izvirali iz medsebojnega razmerja zakoncev in niso zadevali zgolj premoženjskopравnih zahtevkov ali iz razmerja med starši in otroki, kolikor niso spadali ti spori v področje drugih oblasti ali med nesporne postopke;
- spori o povračilu škode, ki jo store državljanom državni ali samoupravni organi z nepravilnim izvrševanjem službe;
- spori o rudniških zadevah;
- vsi spori, ki so jih odredili posebni zakoniti predpisi v področje okrožnih sodišč.

Zakonik o sodnem kazenskem postopku¹⁷ je predvidel okrožna sodišča kot:

- enoosebna – kjer je izvrševal sodno oblast sodnik posameznik (preiskovalni sodnik, sodnik za mlajše mladoletnike, sodnik posameznik); na prvi stopnji so razsojala prestopke mladoletnikov in polnoletnih, pri katerih je bila zagrožena kazen eno leto zapor. Sodnik posameznik je opravil tudi celotni kazenski postopek glede zločinov mlajših mladoletnikov;

¹⁶ Zakonik o sodnem postopanju v civilnih pravnih zadevah za Kraljevino SHS (SI KBUDB 1931, 12/76, str. 181–254).

¹⁷ Zakonik o sodnem kazenskem postopanju za KHSH (Ur. l. DB 1929, 109/432, str. 833–863).

- zborna sodišča prve stopnje v senatih treh ali petih sodnikov, ki so vodili glavno obravnavo in izrekli sodbo v vseh primerih najhujših kaznivih dejanjih, torej ob zločinih. Prav tako je sodilo v pristojnost okrožnih sodišč sojenje zaradi vsebinskih tiskovnih deliktov;
- zborna sodišča druge stopnje – tu so okrožna sodišča v senatih trojice odločala o prizivih zoper sodbe in pritožbah zoper naredbe ter rešitve okrajnih sodišč.

V pristojnost okrožnih sodišč v kazenskih zadevah so spadali vsi spori, ki niso bili odrejeni v pristojnost okrajnih sodišč, in sicer:

- okrožna kot enoosebna sodišča:
 - za izvrševanje pripravljalnega postopka o kaznivih dejanjih, za sojenje katerih je bil pristojen sodnik posameznik okrožnega sodišča ali okrožno sodišče kot zborna. V ta namen so bili nastavljeni eden ali več preiskovalnih sodnikov, ki jih je odredil predsednik okrožnega sodišča izmed članov tega sodišča za vsako leto pred začetkom tega leta in so izvrševali pravdna dejanja po odredbah tega zakona ali osebno ali pa po sreskih sodiščih ali s pomočjo drugih oblasti; za vse postopke na prvi stopnji o vseh zločinstvih mlajših mladoletnikov po posebnih odredbah tega zakona;
 - za sojenje na prvi stopnji o vseh prestopkih starejših mladoletnih in polnoletnih oseb, za katere niso pristojni sodniki posamezniki okrajnih sodišč.
- okrožna kot zborna sodišča:
 - za odločanje o nesoglasjih, ki nastanejo med preiskovalnimi sodniki in strankami ali drugimi pravno prizadetimi osebami, za odločanje o pritožbah zoper zavlačevanje, odredbe in rešitve preiskovalnih sodnikov, kakor tudi za izdajanje odločb med vsem postopkom zunaj glavne obravnave, določene po tem zakonu;
 - za sojenje na prvi stopnji o vseh kaznivih dejanjih, za katera je določal kazenski zakonik smrtno kazen ali kazen zapor ali pripora ali je prepuščal sodišču izbiro med zaporom in strogim zaporom ali med priporom in zaporom, kolikor niso bili pristojni zanje sodniki okrožnega sodišča za mlajše mladoletnike;
 - za odločanje na drugi stopnji o prizivu zoper sodbe in pritožbah zoper sodbe in pritožbah zoper odredbe in rešitve okrajnih sodišč;
 - za opravljanje drugih sodnih nalog v kazenskih zadevah, ki jih je zakon izrecno odredil.

Sodni red iz leta 1933

Leta 1933 je bila izdana Uredba o sodnem poslovniku za sodišča I. in II. stopnje.¹⁸ Kot njegov avstrijski predhodnik je bil prav tako razdeljen na:

- splošne odredbe o sodni službi,
- potek sodnega poslovanja,
- pošto in denarno službo,
- vpisnike (registre) in ostale pomožne knjige in spise,
- posebne predpise za posamezne vrste postopkov.

Kar zadeva arhiviranje sodnih spisov se bomo sicer ustavili tudi pri drugem poglavju, vendar bomo vzeli pod drobnogled predvsem četrto poglavje (to bo veljalo kasneje tudi za okrajna sodišča).

Vpisniki zbornih sodišč prve stopnje

Vpisniki za civilne zadeve

Su za zadeve sodne uprave;

Po zadeve okrožnih oziroma trgovinskih sodišč za civilne zadeve, upoštevajoč mandatne, menične in čekovne zadeve (finančne dolgove);

Pom za pravno pomoč v civilnopravnih zadevah. Kjer tega vpisnika niso vodili, so vse zadeve vpisali v vpisnik R;

I za izvršilne zadeve;

St za stečaje;

Por za prisilne poravnave zunaj stečaja;

Fi za zadeve o vpisih v trgovinski ali združni register;

Og za oklicne zadeve, postopki za razglasitev mrtvih oseb, ki se niso pojavile dlje časa (večinoma gre za vojne ujetnike, ki se niso vrnili ali oglasili);

Pl za pravna sredstva v civilnih zadevah – tožbe za preživnine, zapuščine, oskrbo otrok, dolgove v denarnih zavodih;

R za vse civilnopravne zadeve, ki niso sodile v noben drug vpisnik – motenje posesti, zapuščine, kupne pogodbe, ločitve zakona, izročilne pogodbe, razne ženitne in dedne pogodbe, obrtne in služnostne zadeve, preklicne zadeve zaradi slaboumnosti, posvojitve otrok, pritožbe zoper odločbe za podporo.

Zborna sodišča prve stopnje, ki so imela veliko število meničnih ali čekovnih zadev, so lahko zanje vodila tudi vpisnik Men.

¹⁸ Uredba o sodnem poslovniku za sodišča I. in II. stopnje, SI KBUDB 1933, 49/181, str. 230–359.

Vpisniki za zadeve sodne uprave

Vpisniki sodne uprave so predstavljali novost. Poslovnik iz leta 1897 tega vpisnika ni predvidel. Čeprav so vodili te zadeve pod oznako Präs (predsedstveni spisi), njihovo vodenje ni bilo tako sistematično predpisano. Zato se malo podrobneje ustavimo pri spisih sodne uprave.

V vpisnik sodne uprave Su so vpisali te zadeve:

- spisi, ki so se nanašali samo na zadeve sodne uprave;
- vloge, poslane starešini (predsedniku sodišča);
- spise, ki so bili predloženi starešini sodišča in so zahtevali od njega izdajo določene odredbe.

V zadevah sodne uprave so vpisovali v vpisnik praviloma vsak spis pod posebno številko. Če so se vloge nanašale izključno na upravno stvar, ki je tekla tako, da jih ni bilo potrebno vpisati v osebni oziroma stvarni imenik, niso dobile nove številke, ampak so se združile z že vpisanim spisom. Zadeve brez posebnega pomena, npr. poslovnih objav, vabil za razne slovesnosti ipd., niso posebej vpisovali. Za spise zaupne vsebine, ki jih je hranil starešina sodišča pod ključem, je lahko izdal primerne uredbe le on.

Pri vpisih v Su vpisnik je treba omeniti nekaj posebnosti. Vanj so vpisovali pritožbe, naslovljene na nadzorne organe. Če so bile te pritožbe priglašene obenem s pravnim sredstvom, so jih vpisali v vpisnik Pl in tudi v vpisnik Su, če je senat sklenil, da je potrebno zadevo prijaviti starešini zbornega sodišča. Izločitve sodnikov, uradnikov in zapisničarjev so pri okrožnih sodiščih vpisovali v civilnih zadevah v vpisnik R, v kazenskih pa v vpisnik Kno, čeprav so jih pri nižjih sodiščih vpisali v vpisnik Su. Prav tako so vpisovali v ta vpisnik razna opozorila, navodila in poduke, ki so jih pošiljali starešine podrejenim sodiščem. Spise, ki so se nanašali na osnove zemljiških knjig ali ureditev, popravljanje ali dopolnjevanje zemljiške knjige z vpisom še ne vknjiženega zemljišča, je moralo zemljiškoknjižno sodišče vpisati v vpisnik R, zborni pa v vpisnik Su.

Označevanje spisov Su pri okrožnih sodiščih

Na spise v zadevah sodne uprave so postavili poleg oznake spisov Su še številko, pod katero je bila vpisana zadeva v vpisnik, zadnji dve številki leta, npr. 530/32, ter navedek skupine, pod katero je bila zadeva uvrščena npr.:

Su 432-17/32;

hkrati pa so bile lahko uvedene še podskupine:

Su 432 – 17c/32;

Če so spise združili, so nanje vpisali vse redne številke pisanja, kadar pa je v isti zadevi prišlo več spisov, so jih vpisali v vpisnik Su pod isto številko. Kadar se je več spisov nanašalo na isti predmet, so jih zaradi priročnosti združili v en spis, nanj pa so zapisali vse številke posameznih spisov: npr. 432-17 c/32 317/32. Najznačilnejše združitve spisov so bile tiste, ki so se nanašale na posameznega uslužbenca (personalne mape). Poslovnik je predvideval tudi podrobnosti o oštevilčenju posameznih spisov, zaznamkih ob odtujitvi spisa ipd.

Osebni in stvarni imenik

K vpisniku Su so vodili dva imenika:

1. stvarni imenik, ki je moral biti vedno v obliki knjige. Obsegal je vse zadeve sodne uprave, ki so potekale pri sodišču. Vse oznake so bile razvrščene po abecednem redu. Med njimi so pustili prazen prostor, ki je bil potreben za vpis posameznih vpisov. Na začetku imenika je bilo treba narediti kazalo posameznih skupin.

2. osebni imenik za imena oseb in oblasti, ki pa se je lahko vodil v obliki knjig ali kartoteke. Vanj so vpisovali vse zadeve, ki so se nanašale na posamezne osebe ali upravni organ.

Vsa navodila in razpise pravosodnega ministrstva, ki niso bili objavljeni v Uradnem listu, so morali odlagati v skupino pod imenom normalije. Zanje so vodili stvarni imenik pod oznako navodila. Splošna navodila (normalije so odlagali v posebne ovojke po imenih upravnega organa, ki jih je izdal; hranili so jih po letih.

Vpisniki za civilne pravne zadeve

Vpisnik Po (tudi Pa)

Vanj so vpisovali vse tožbe civilnopравnih zadev.

- Sem lahko štejemo postopke o zakonskih sporih, mandatne, menične in čekovne tožbe v malotnih zadevah, razen opominjalne tožbe, kjer se je tak postopek ustavil;
- sporazumne prošnje za razvezo (ločitev) zakona in prijave za razglasitev neveljavnosti zakona, kjer je bilo takšne prošnje in prijave po veljavnih zakonskih predpisih dovoljeno predložiti sodišču;
- pritožbe zoper sodbe obrtnih sodišč, če so presegale vsoto 125 dinarjev;
- civilne pravde zaradi ugovorov zoper odpoved rabokupne pogodbe;

- tožbe, ki so zavračale sodbe borznih razsodišč kot neuresničljive;
- nasprotno tožbe, tožbe zaradi ničnosti ali za obnovo in tožbe, ki so nastale ob izvršilnem postopku ali zaradi njega, so vpisovali kot samostojne pravde, nasprotno mesnih sporov, ki so nastali med postopki, predlogov za postavitev v prejšnji stan ali nadaljevanje prekinjenega postopka in vmesnih predlogov, potrebnih za ugotovitev česa, niso vpisovali v pravdni vpisnik kot samostojnih zadev.

Za vsak pravdni vpisnik so vodili imenik. Vanj so vpisali rodbinsko in rojstno ime tožnika in toženca. Vrsta vpisov se je ravnala po rodbinskih imenih tožencev.

Kjer so vodili posebna vpisnika Mal in Men, so vodili zanju skupni imenik v vpisniku P oziroma Po, če so ju vodili v istem oddelku sodne pisarne.

Vpisniki za pravno pomoč v civilnopravnih zadevah

Vpisnik za pravno pomoč Pom

Vanj so vpisovali:

- vse prošnje za civilna sodna uradna dejanja po vseh veljavnih predpisih;
- prošnje raznih upravnih organov za posamezne spise civilnopravnih zadev.

Kjer niso vodili posebnega vpisnika Pom, so vpisovali zgoraj naštetih zadeve v vpisnik R.

Vpisniki za izvršilne zadeve

Vpisniki za izvršilne zadeve I

Vanj so vpisovali predloge, podane izvršilnemu sodišču za dovolitev izvršbe (zavarovanja), računajoč tudi predloge za prisilno izterjavo stroškov (pristojbin), denarnih kazni in povračilo stroškov za kazenski postopek;

- prošnje za izvršitev izvršb, prispelih od sodišč, ki so dovolila izvršbo;
- primeri, ko je preneslo sodišče, ki je vodilo graščinske knjige (deželno desko), rudniške knjige, zemljiško knjigo železnic, izvedbo izvršbe na okrajno sodišče;
- prošnje in nalogi, ki so se nanašali na sodno odtujitev v stečaju.

Večje število izvršb, ki so bile podrejene istemu upniku zoper istega zavezanca na osnovi istega izvršilnega naslova, so vpisali pod posebnimi številkami, če so bile sprožene s posebnimi predlogi. Pro-

šenj za razširitev izvršbe na nove premične stvari, ki še niso bile zajete s prejšnjo izvršbo, niso vpisovali kot novih zadev. Posebej so vpisali vsak samostojen predlog za dovolitev izvršbe in vsako prošnjo za izvedbo kot novo stvar (vendar le enkrat, čeprav je bilo predlaganih več izvršilnih sredstev hkrati).

Ce je bil predlog za prisilno dražbo ali prisilno upravo združen s predlogom za dovolitev drugih izvršilnih sredstev, ne pa s predlogom za dovolitev prisilne osnovne zastavne pravice, so spise, ki so se nanašali na druga izvršilna sredstva, po dovoljenju izvršbe lahko izločili v poseben spis. Ta spis se je začel z zaznamkom po službeni dolžnosti in z enim odpravkom sklepa o dovolitvi izvršbe in so ga vpisali v vpisnik I pod posebno številko. V stolpcu za pripombe pri novi številki so označili prejšnjo zaporedno številko, v stolpcu za pripombe prejšnje zaporedne številke pa novo zaporedno številko.

Zadeve, ki jih niso vpisovali v vpisnik

S predlogi za dovoljenje izvršbe, ki niso bili podani izvršilnemu sodišču, so morali ravnati kakor z nadaljevanjem pravne zadeve, po kateri je bil izdan izvršilni naslov ali pa so ga vpisali, če to ni bilo mogoče, v vpisnik R.

Prošnje izvršilnega sodišča za izvedbo posameznih izvršilnih dejanj, kakor tudi prošnje za prodajo trgovinskih ročnih zastav so vpisovali v vpisnik Pom.

Vpisniki za stečajne zadeve in zadeve prisilne poravnave

Vpisnik St

V vpisnik St so vpisovali te zadeve:

- predloge dolžnikov za uvedbo stečajev;
- sklepe o uvedbi stečaja po predlogih upnikov;

Vpisnik Por

V vpisnik Por so vpisovali:

- predloge dolžnikov za uvedbo postopka za prisilno poravnavo izven stečaja,

Stečaj (prisilna poravnava zunaj stečaja) o premoženju trgovinske družbe in stečaj (prisilno poravnavo zunaj stečaja) o premoženju posameznega družabnika so vpisovali pod posebnimi številkami vpisnika, prav tako tudi stečaj (prisilno poravnavo zunaj stečaja) o premoženju zakonskih partnerjev.

Kadar je posamezno okrožno sodišče izročilo

spise okrajnemu sodišču, so morali pri tem sestaviti zaznambo in jo vpisati v vpisnik R.

Vpisniki za zadeve firm

Vpisnik zadev firm Fi

V vpisnik Fi so vpisovali prošnje za vpis novih firm v trgovinski ali združni register. Po potrebi so lahko vodili zanje tudi osebni imenik.

Vsi spisi, ki so se nanašali na prošnjo vpisa (poročila, prošnje ipd.), so sestavljali spis; ta je dobil svojo oznako do vpisa v register npr. Fi 38/33. Po vpisu v register je dobil spis novo oznako. Kot osnovo so vzeli oznako trgovskega oziroma združnega registra.

Vpisniki za nesporne zadeve

Zadeve varstva in skrbstva

Vpisnik Og

Vpisnik Og so vodila okrožna sodišča prve stopnje. Vanj so vpisovali:

- predloge za razglasitev določnih oseb za mrtve oziroma dokazovanje njene smrti,
- predloge za sodno razveljavitev listine.

Vpisniki za pravna sredstva v civilnopravnih zadevah

Vpisnik Pl

V vpisnik Pl so vpisovali vsa pravna sredstva, ki so jih pošiljala sodišča prve stopnje. Vanj so vpisali tudi prizive, vložene zaradi ničnosti zoper sodbe obrtnih sodišč v spornih zadevah, če je bila vrednost spornega predmeta manjša od 125 dinarjev. Vpisali so tudi pritožbe zoper sodbe borznih razsodišč. Vsaka izpodbijana sodba (tako delna ali vmesna) ter vsak izpodbijan sklep so vpisali v vpisnik pod posebno številko. Več pravnih sredstev, ki so jih vložile različne osebe in so se nanašale na isto odločbo, tudi v primeru, tudi če se je izpodbijal le del odločbe, so bile vpisane pod eno številko. Pravna sredstva, ki so se nanašala na dve in več odločb, so vpisovali posebej. Kadar so v vpisnik vpisali odločbo, s katero se je pravno sredstvo le delno rešilo, se je bilo treba v vpisniku označiti z besedico "deloma" ali "dokončno". Zapisati je bilo treba predhodne razveljavitvene sodbe, ob združitvi več zadev za isto razpravo pa je bilo treba to zabeležiti med opombe.

Civilnopravne zadeve splošnega vpisnika

Splošni vpisnik R

Spisi o civilnopravnih zadevah, ki jih ni bilo mogoče uvrstiti pod nobeno izmed zadev in niso spadale k spisom katere od tekočih zadev, so vpisovali v splošni vpisnik R.

Oddelek sodne pisarne, ki ga je določil starešina sodišča, je vpisal v obči vpisnik tudi vloge, za katere ni bilo znano, h kateri zadevi ali v kateri oddelek spadajo. Ponekod so v ta vpisnik vpisovali tudi zadeve pravne pomoči Pom, vendar so morali označiti pod opombami s črkami Pom.

V vpisnik R so vpisovali razne zadeve, in sicer poleg omenjenih še te:

- v spornih oddelkih: prošnje za priznanje pravice siromakov, če je pravni spor še tekel; zapisniške tožbe in prizivi siromašnih strank, vloženi pri sodišču stalnega bivališča, ki ni bilo pravdno sodišče; predlogi in izjave, ki jih niso odstopili drugemu sodišču v rešitev; predlogi za zavarovanje dokaza, vloženi pred začetkom pravde; predlogi za postavitev razsodnikov in predlogi, da bi bila izrečena neveljavnost pogodbe o razsodišču; predlogi za dovolitev izvršbe, podani sodišču, ki ni izdalo odločbe in ni bilo izvršilno sodišče; pisne prošnje, naj bo nasprotnik povabljen zaradi poskusa poravnave in poravnave, sprejete na sodni zapisnik; samostojni predlogi državnega pravobranilstva za opravljanje razodetne prisege.

- V nespornih oddelkih: zapisniki, v katerih so bile predlagane sodišču izjave poslednje volje; sporazumne ločitve od mize in postelje; sporazumne razveze zakona med Židi; oprostitev od očetovske oblasti, če še ni bilo varstvenega spisa; določitev dote ali opreme po državljskem zakoniku; določitev stroškov za porod in vzdrževanje matere in otroka pred rojstvom nezakonskega otroka; ugotovitev očetovstva po smrti označenega očeta; prošnja za pozakonitev po vladarjevi milosti;odobritev, da sme žena trgovati po predpisih trgovskega zakonika; odpoved hipotekarnih terjatev; spisi, ki so jim jih vročila okrajna sodišča zaradi izdaje odločbe o podalšanju ali odvzemu očetovske oblasti; podalšanju varuštva; o preklicu in postavitvi pod skrbstvo; o odobritvi posvojitve, odobritvi odtujitve nepremičnih stvari mladoletnikov ali oseb pod skrbstvom ter spori o pristojnosti podrejenih sodišč glede ugotovitve prošelj za pravno pomoč.

Kadar se je pokazalo, da je istovrstnih zadev več, so lahko za pogostejše posle rezervirali zaporedne številke (npr. za odpovedi, za spise, po ka-

terih so se zahtevale odločbe okrožnega sodišča. Takšna razdelitev je po možnosti ostala stalna. Na prvi strani vsakega razdelka so morali prilepiti pokončni kartonček, ki je segal čez rob. Nanj so napisali številko tega razdelka tako, da so bile številke vidne tudi takrat, kadar je bila knjiga zaprta.

Za zadeve splošnega vpisnika R niso vodil imenika, razen za posamezne rubrike, za katere je imelo to pomen. Kadar se je v postopku zoper osebo (vpisan v vpisnik R), osnovala npr. izvršilna odločba ali postopek za obnovo ali popravo meja), so osebo vpisali v osebni imenik pravnega vpisnika; tem so navedli oznako spisov vpisnika R.

Kazenski vpisniki

Kzp za pripravljalo postopanje zoper hudo delstva in prestopkov – glavni vpisnik,

Kzm vpisnik zločinov mlajših mladoletnikov,

Kšt vpisnik tiskovnih zločinov in prestopkov,

Kt vpisnik obtožnic v zvezi s starejšimi mladoletniki in polnoletnimi osebami,

Kno poseben vpisnik zadev, ki ne spadajo v vpisnik Kzp, Kzm in Kšt,

Kro vpisnik zadev pravne pomoči,

Ksd dnevnik preiskovalnega sodnika o njemu zaupanih poizvedbah in preiskavah,

Kni popis neizvršenih kazni zaradi neznanega prebivališča oseb, obsojenih zaradi zločinov in prestopkov,

Kv popis rešitev sodnega senata zoper naredbe in rešitve preiskovalnega sodnika,

Kž vpisnik pritožb zoper rešitev okrajnih sodišč,

Kpr vpisnik prizivov, o katerih je odločalo okrožno sodišče.

V starem poslovníku iz avstrijskega obdobja so bile kazenske in civilne zadeve združene, tokrat pa se je pojavila prva sprememba. Navodila o vodenju vpisnikov za kazenske zadeve so bila tokrat ločena in predpisana z Uredbo o poslovnem redu za kazenska sodišča.¹⁹

Vpisniki zločinov in prestopkov Kzp, Kzm in Kšt

V vpisnik Kzp so vpisovali zločine in prestopke starejših mladoletnih in polnoletnih oseb, v vpisnik Kzm so vpisovali zločine mlajših mladoletnikov, kazniva dejanja zoper tisk pa vpisnik Kšt. V vse tri vpisnike so vpisovali vloge, s katerimi je uvedlo

okrožno sodišče poizvedbo in preiskavo, kakor tudi poizvedbe okrajnega sodišča, ki jih je poslal državni tožilec okrožnemu sodišču, da nadaljuje kazenski postopek. Vanj so vpisovali tudi neposredno vložene obtožnice, prispele na okrožno sodišče, če niso potekale poizvedbe pri okrožnem sodišču. Če so postopek izločili ali ponovili, so vpisali izločene zadeve oziroma tiste, pri katerih je bil dopusten ponovni postopek, pod novo številko vpisnika.

Vpisniki obtožnic zoper starejše mladoletnike in polnoletne osebe Kt

O obtožnicah, ki so bile izročene zoper starejše mladoletnike in polnoletne osebe, je vodila pisarna poseben vpisnik Kt, o obtožnicah zoper mlajše prestopnike zaradi zločinov pa so vpisali opombe v rubrike vpisnika Kzm (9–14).

Vpisnik Kno

V vpisnik Kno so vpisovali zadeve, ki niso spadale v vpisnike Kzp, Kzm in Kšt.

Vpisnik Kro

V vpisnik Kro so vpisovali prošnje domačih in tujih organov oblasti, ki so bile poslane okrožnemu sodišču za izvršitev pravnih dejanj v kazenskih zadevah.

Vpisnik Ksd

Vpisnik oziroma dnevnik Ksd je vodil preiskovalni sodnik. Vanj je zabeležil vse poizvedbe in preiskave, ki so mu bile zaupane. Služil mu je za evidenco in kontrolo njegovega poslovanja.

Vpisnik Kni

Okrožna sodišča so vodila vpisnik Kni za kazni, ki so ostale neizvršene zaradi različnih razlogov, kot so obdolženčevo neznano prebivališče ipd.

Drugi vpisniki

Okrožno sodišče je vodilo še popis Kspp za vpis spisov, ki so jih morali pošiljati upravnim organom in so ga morali ti po uporabi vrniti. Pisarna okrožnega sodišča je vodila tudi vpisnik Krč. V njem so vpisovali roke. Sodna pisarna je vodila tudi popis Kv; v njem so beležili vse rešitve sodnega senata okrožnega sodišča v zvezi s pri-

¹⁹ Uredba o poslovnem redu za kazenska sodišča, SI KJUDB, 1929–1930, 10/33, str. 85–102.

tožbami zoper odredbe in rešitve preiskovalnega sodnika.

Pritožbe zoper rešitve okrajnih sodišč je vodila sodna pisarna v vpisniku Kž, o prizivih zoper sodbe okrajnih sodišč pa vpisnik Kpr.

Imeniki kazenskih vpisnikov

Za vpisnike Kzp, Kzm, Kšt, Kt, Kno, Kž in Kpr so vodili abecedna imenika Kim/a za obdolžence in Kim/b za oškodovance. Kadar oškodovanec in obdolženec nista bila znana, so to vpisali kot neznani storilec oziroma neznani oškodovanec.

Zadeve, ki so ostale konec leta nerešene

Zadeve, ki do konca leta niso bile rešene, so označili na levi strani vpisnika poleg zaporedne številke vpisa z vodoravno barvno črto. V novi vpisnik so za naslednje leto vpisali te zadeve s svojimi zaporednih številkami pred novimi vpisi pod naslovom "ostalo nerešeno", in to po vrstnem redu let in številke prejšnjega vpisnika. Ko se je postopek v zadevi zaključil, so to označili v starem vpisniku, v novem pa so prečrtali številko (to se

seveda v praksi ni pogosto dogajalo). Če zadeva ni bila rešena še v tretjem letu (računali so od dneva prejema zadeve), se je prenesla celotna zadeva v novi vpisnik. Zabeležili so jo kot "preneseno") in je obdržala svojo staro spisovno oznako. V starem vpisniku so morali ta prenos označiti v stolpec za pripombe skupaj z novo zaporedno številko v vpisniku, zadevo pa so morali označiti kot dokončno rešeno.

Vpisnikar je moral vsako leto zaključiti vpisnik ter označiti število nedokončanih zadev.

Letna poročila

Okrožna sodišča²⁰ so morala ob koncu vsakega leta sestaviti sumarno poslovno poročilo. Za predmete, za katere so odločali na prvi stopnji, je bilo to poročilo Kgo/I, za predmete, o katerih so odločali na višji stopnji pa Kgo/II; pošiljala so jih apelacijskemu sodišču. Za mlajše mladoletnike je bilo to poročilo Kgom (novo). Apelacijsko sodišče je sestavilo na podlagi poročil okrožnih sodišč posebno letno sumarno poročilo za vse področje, ki ga je pokrivalo ter ga poslalo skupaj s pripombami pravosodnemu ministrstvu.

Vpisniki okrožnih sodišč 1897 in 1933 /primerjalno/

Vpisniki za civilne zadeve

Ime vpisnika	1897	1933
Sodna uprava	Präs	Su
Civilne pravde – tudi zakonski spori	Cg	Po-men, man, ček.
Mandatne tožbe in pravde	Cm	/
Posli izbranih sodišč zavarovalnic za primer nezgode	Cu	
Pravde razsodišč za zavarovanje pokojnin	Cub	
Menične tožbe, pravde	Cp	
Menične tožbe in pravde	Cw	Men. Tož.
Pravna pomoč v civilnopravnih zadevah, pravde razsodišč za zavarovanje pokojnin	Hc	Pom
Izvršilne zadeve	E	I
Zapuščinske zadeve	A	O
Skrbniške zadeve, podaljšanje očetovske oblasti	L	P
Oklicne zadeve – postopki za razglasitev mrtvih oseb, ki se niso pojavile dlje časa (večinoma vojni ujetniki, ki se niso vrnili ali oglasili)	T	Og
Fidejkomisne zadeve	F	
Prizivi na višjo stopnjo (rekurzi)	S	St
St in Por imata skupni imenik		

²⁰ Ali so bili za statistiko predpisani obrazci, ni bilo moč ugotoviti, saj v gradivu ni bilo moč najti statističnih poročil.

Poravnalne zadeve zunaj stečaja St in Por imata skupni imenik	Por	Por
Vse civilne pravde, ki ne spadajo v drug vpisnik – okrožnice, kupne pogodbe, posvojitve, finančni dolgovi ter terjatve	Nc	R
Skrbniške zadeve	L	
Zadeve varstva in skrbstva	P	
Prizivi – finančni dolgovi in premoženjske zadeve	Bc	
Pritožbe na višjo stopnjo (rekurzi)	R	
Spisi zadevajo: motenje posesti, zapuščine, kupne pogodbe, ločitve zakona, izročilne pogodbe, razne ženitne in dedne pogodbe, obrtne in služnostne zadeve, posvojitve otrok, pritožbe zoper odločbe za podporo	R1	R1
Pritožbe, odškodnine informacije	N	
Pravna sredstva v civilnih zadevah (tožbe za preživnine, zapuščine, oskrba otrok, dolgovi v denarnih zavodih)		Pl
Preklici zaradi zapravlivosti ali duševne omejenosti (ugovori v preklicnem postopku)	W	
Spisi gospodarskega skrbništva 1898–1930	P	
Vpisi v trgovinski in zadružni register		Fi
Pritožbe proti odločbam komisije za promet z zemljišči	Gvb	

Vpisniki za kazenske zadeve

Ime vpisnika	1898	1933
Kazenski vpisnik za pripravljalni postopek zaradi hudodelstev in prestopkov (tatvine, uboji, pretepi, zadeve zoper javni red in mir, posilstva, telesne poškodbe)	Vr	Kzp
Vpisnik za prestopke zoper zakon o tisku	Pr	Kšt
Vpisnik obtožnic glede starejših mladoletnikov in polnoletnih oseb		Kt
Vpisnik prizivov, o katerih določa okrožno sodišče, finančni dolgovi, osebne žalitve		Kpr
Posebni vpisnik zadev, ki ne spadajo v vpisnike Kzp, Kzm, Kšt (politično delovanje, izbrisi kazni, lažji kriminal)		Kno
Vpisnik pritožb zoper rešitve okrajnih sodišč (telesne poškodbe, pretepi, finančni stroški, zoper čast)		Kž
Vpisnik prizivov v kazenskih zadevah – denarne in zaporne kazni za lažje prekrške	Bl	Bl (Bc)
Popis rešitev sodnega senata zoper naredbe in rešitve preiskovalnega sodnika (razni kriminalni prestopki, kraje, zoper javni red in mir)		Kv
Pritožbe	Dl	
Zadeve pravne pomoči v kazenskoopravnih zadevah	Hs	Kro
Vsi kazenski postopki, ki niso odrejeni drugemu vpisniku	Ns	
Vpisnik zločinstev mlajših mladoletnikov	/	Kzm
Dnevnik preiskovalnega sodnika o njemu poverjenih poizvedbah in preiskavah		Ksd
Popis kazni, ki niso bile izvršene zato, ker prebivališče oseb, obsojenih zaradi zločinstev in prestopkov, ni znano		Kni

Arhiviranje kazenskih spisov

O arhiviranju kazenskih spisov zakon ne govori veliko. V 215. členu je določal ravnanje s spisi in sicer je predpisoval, da je treba spise o kazenskih zadevah hraniti v arhivu, ločene od civilnih zadev. Zloženi so bili po zaporednih številkah vpisov.

Ob izdaji spisa iz arhiva je moral zahtevati arhivar potrdilo od prejemnika ter ga vložiti na mesto spisa.

Za izdajo spisov je moral arhivar voditi rokovnik z evidenco spisov ter občasno zahtevati od prejemnikov vrnitev spisov.

Fond okrožnega sodišča Celje

Fond²¹ Okrožnega sodišča Celje je precej obsežen, saj obsega kar 609 arhivskih škatel.²² Žal je v preteklosti nastala precejšnja škoda na gradivu, saj so skoraj v celoti zgubljeni vsi spisi do leta 1898. Tega leta je bila namreč ustanovljeno okrožno sodišče v Mariboru, to pa je vplivalo na nadaljnje poslovanje okrožnega sodišča v Celju. Za okrožno kot gospodarsko sodišče vemo, da so nastavili nove knjige (registri), vanje so na novo vpisovali podjetja, seveda po novi krajevni pristojnosti. Za drugo

gradivo ne moremo zanesljivo reči, ali so bile nekatere zadeve prenesene v Maribor ali pa so se zaključile v Celju. Dejstvo je, da gradiva iz tega obdobja ni. Za 29 arhivskih škatel, ki so bile najdene pozneje in označene kot fond Okrožnega sodišča Celje, se je izkazalo, da gre za velik del gradiva Okrožnega kot rudarskega sodišča v Celju. Ob podrobnejšem pregledu tega gradiva bo jasno, ali so med gradivom Okrožnega kot rudarskega sodišča tudi zadeve okrožnega sodišča v Celju. Kot marsikdaj v preteklosti predstavljajo selitve sodišča nepopravljivo škodo za ohranjanje gradiva. Nekaj selitev sodišča med drugo svetovno vojno in po njej je povzročilo izgubo gradiva skoraj petdesetih let, to pa je nepopravljiva škoda. Vzporedno je izginilo tudi gradivo državnega tožilstva. Ali je bila kriva poplava leta 1954, ali je bilo gradivo uničeno na kakršen drug način, ni bilo možno natančno ugotoviti, vendar pa še vedno ostane nespremenjeno dejstvo, da smo ostali brez dela bogate kulturne dediščine.

Sledi tabelarni prikaz ohranjenega gradiva Okrajnega sodišča Celje, razvrščenega po zadevah in letih nastanka. Omejen je le na popis gradiva do leta 1941.

Kazenske zadeve

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot ²³	Št. tehničnih enot ²⁴
1	VR	1918	1–968	2
2	VR	1919	1–1741	3
3	VR	1920	1–1984	3
4	VR	1921	1–1486	3
5	VR	1922	1–1038	2
6	VR	1923	1–1076	2
7	VR	1924	1–1189	3
8	VR	1925	1–987	4
9	VR	1926	1–1021	3

²¹ Arhivski fond v javnem arhivu predstavlja po načelu provenience (izvora) celotno arhivsko gradivo, ki je nastalo pri poslovanju ustanove ali posameznika.

²² Toliko gradiva je ohranjenega do leta 1948, Zgodovinski arhiv v Celju pa že opravlja prevzeme do leta 1978.

²³ Arhivske enote so fizično združeni elementi, ki se oblikujejo oziroma nastanejo zaradi potreb pisarniškega poslovanja. To so navadno spisi, zadeve, sodni spisi, dosjeji, več združenih dokumentov iste vrste, lahko pa tudi posamezni dokument (npr. poročilo, zapisnik, knjiga, plakat, načrt, prospekt, fotografija). Navedene enote so podlaga za vpisovanje v pisarniške evidence, reševanje v procesu poslovanja ustanove, za opremljanje v ovoje, srajčke ali mape, za vlaganje v tehnične enote (svežnje, rednike, škatle, mape) ter na koncu tudi osnova za razvrščanje, urejanje in popisovanje pri arhiviranju. Arhivski fond zajema arhivsko gradivo ene pravne ali fizične osebe in je navadno razčlenjen na arhivske enote. Če so arhivske enote tudi popisane, jih vzporedno oziroma hkrati imenujemo tudi popisne enote.

²⁴ Tehnične enote dokumentarnega gradiva fizično povezujejo in varujejo dokumentarno gradivo v procesu pisarniškega poslovanja in arhiviranja, sodobno gradivo pa je v tehnične enote tudi zapisano (trakovi, kasete, diskete). Najpogostejše tehnične enote so: ovoj, srajčka, sveženj oziroma fascikel, rednik oziroma registrator, arhivska škatla, kolut, tulec, magnetni trak, kasete, diskete, zgoščena itd.

10	VR	1927	1–896	2
11	VR	1928	1–873	3
12	VR	1929	1–891	3
13	KZP	1930	1–2000	5
14	KZP	1931	1–2600	4
15	KZP	1932	1–791	4
16	KZP	1933	1–900	3
17	KZP	1934	1–1000	2
18	KZP	1935	1–860	2
19	KZP	1935	1–820	2
20	KZP	1936	1–800	2
21	KZP	1937	1–820	2
22	KZP	1938	1–810	33
23	KZP	1939	1–755	29
24	KZP	1940	1–811	27
25	KZP	1941	1–190	5

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	KZM	1938	3–26	1
2	KZM	1939	1–27	1/3
3	KZM	1940	1–23	1/3
4	KZM	1941	1	1/3

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	KPR	1938	1–355	2
2	KPR	1939	1–338	2
3	KPR	1940	1–392	1/2
4	KPR	1941	1–101	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	KŠT	1938	1–18	1/2
2	KŠT	1939	1–6	1/3
3	KŠT	1940	1–6	1/3
4	KŠT	1941	1	1/3

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	KNO	1938	4–236	1/2
2	KNO	1939	3–301	1/2
3	KNO	1940	2–289	1
4	KNO	1941	2–140	1/4

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	Bl	1939–1940	/	1/4
2	Kž	1939–1941	/	1/4
3	Kv	1940–1941	/	1/4
4	Pr	1923	1–8	1/2

Civilne zadeve

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	CgI	1918	1–223	
2	CgI	1919	1–433	
3	CgI	1920	1–266	
4	CgI	1921		
5	CgI	1922		
6	CgI	1923	1–758	
7	CgI	1924		
8	CgI	1925		
9	CgI	1926–1931		1
10	CgIa	1932	1–640	2
11	CgIa	1933	1–125	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	Cg II	1920		1/3
2	Cg II	1921		1/3
3	Cg II	1922		1/3
4	Cg II	1923		1/4
5	Cg II	1926		1/4
6	Cg II	1927		1/4
7	Cg II	1933		1/4
8	Cg IIa	1920		1/5
9	Cg IIa	1922		1/5
10	Cg IIa	1923		1/5
11	Cg IIa	1926		1/5
12	Cg IIa	1927		1/5

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	Cg III	1919		1/2
2	Cg III	1920		1/2
3	Cg III	1921	1–458	2
4	Cg III	1922	1–764	2
5	Cg III	1923	1–1137	3
6	Cg III	1924	1–912	4
7	Cg III	1925		1/2
8	Cg III	1926	1–458	2
9	Cg III	1927	1–499	2
10	Cg III	1928	1–466	3
11	Cg III	1929	1–561	5
12	Cg III	1930	1–509	3
13	Cg III	1931	1–554	4

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	PO	1933	1–235	3
2	PO	1934	1–274	5
3	PO	1935	1–269	6
4	PO	1936	1–285	8
5	PO	1937	1–270	7

6	PO	1938	1–298	8
7	PO	1939	1–341	10
8	PO	1940	1–453	13
9	PO	1941	1–87	2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	Pl	1934	1–601	2
2	Pl	1936	1–584	2
3	Pl	1937	1–716	2
4	Pl	1938	1–922	3
5	Pl	1939	1–670	3
6	Pl	1940	1–591	3
7	Pl	1941	1–202	1

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	OG	1933	ni navedeno	1/3
2	OG	1934	ni navedeno	1/3
3	OG	1935	ni navedeno	1/3
4	OG	1936	ni navedeno	1/2
5	OG	1937	ni navedeno	1/2
6	OG	1938	ni navedeno	1/2
7	OG	1939	ni navedeno	1/2
8	OG	1940	ni navedeno	1/2
9	OG	1941	ni navedeno	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	R1	1921	ni navedeno	1/3
2	R1	1924	ni navedeno	1/3
3	R1	1933	1–367	1/2
4	R1	1934	ni navedeno	1/2
5	R1	1936	ni navedeno	1/2
6	R1	1938	1–792	1
7	R1	1939	1–949	1
8	R1	1940	243–3023	3
9	R1	1941	ni navedeno	1

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	BCI	1921	ni navedeno	1
2	BCI	1924	ni navedeno	1
3	BCI	1928	ni navedeno	1/2
4	BC II	1928	ni navedeno	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	NC I	1921	ni navedeno	1/3
2	NC I	1924	ni navedeno	1/3
3	NC I	1926	ni navedeno	1/3
4	NC I	1932	1–524	1
5	NC I	1933	ni navedeno	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	W	1916–33	ni navedeno	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	N	1926–33	ni navedeno	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	A	1899	ni navedeno	1
2	A	1900	1–3	
3	A	1901	ni navedeno	1
4	A	1902	ni navedeno	1/3
5	A	1903	ni navedeno	1/3
6	A	1904	ni navedeno	1/3
7	A	1906	ni navedeno	1
8	A	1907	ni navedeno	1/3
9	A	1908	ni navedeno	1/3
10	A	1909	ni navedeno	1/3
11	A	1911	ni navedeno	1/3
12	A	1912	ni navedeno	1/3
13	A	1915	2, 3	
14	A	1917	ni navedeno	1/2
15	A	1918	ni navedeno	1/2
16	A	1920	ni navedeno	1/2
17	A	1928	ni navedeno	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	T	1898	ni navedeno	1/3
2	T	1899	ni navedeno	1/3
3	T	1900	ni navedeno	1/3
4	T	1901	ni navedeno	1
5	T	1902	ni navedeno	1/2
6	T	1903	ni navedeno	1/2
7	T	1904	ni navedeno	1/4
8	T	1905	ni navedeno	1/4
9	T	1906	ni navedeno	1/4
10	T	1907	ni navedeno	1/4
11	T	1908	ni navedeno	1/5
12	T	1909	ni navedeno	1/5
13	T	1910	ni navedeno	1/5
14	T	1911	ni navedeno	1/5
15	T	1912	ni navedeno	1/5
16	T	1913	ni navedeno	1/4
17	T	1914	ni navedeno	1/4
18	T	1915	ni navedeno	1/4
19	T	1916	ni navedeno	1/4
20	T	1917	ni navedeno	1/3
21	T	1918	ni navedeno	1/3
22	T	1919	1–297	5
23	T	1920	1–218	3
24	T	1921	1–187	2
25	T	1922	1–130	2

26	T	1923	1–89	2
27	T	1924	1–66	2
28	T	1925	4–57	1/2
29	T	1926	1–58	1/2
30	T	1927	24–45	
31	T	1929	ni navedeno	1
32	T	1931	ni navedeno	1
33	T	1932	ni navedeno	1/2
34	T	1933	ni navedeno	1/2

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	P	1898	ni navedeno	1/2
2	P	1904	ni navedeno	1/2
3	P	1906	ni navedeno	1
4	P	1908	ni navedeno	1/5
5	P	1915	ni navedeno	1/5
6	P	1918	ni navedeno	1/5
7	P	1921	ni navedeno	1/5
8	P	1930	ni navedeno	1/5

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	POR	1930	1–235	1/4
2	POR	1933	1–274	1/4
3	POR	1934	1–269	1/4
4	POR	1935	1–285	1/4
5	POR	1936	1–270	2
6	POR	1937	1–7	2
7	POR	1938	1–17	1
8	POR	1939	1–7	1
9	POR	1940	1–7	1

Zap. št.	Vrsta zadev	Leto	Št. arh. enot	Št. tehničnih enot
1	ST	1938	ni navedeno	1/4
2	ST	1939	ni navedeno	1/4
3	ST	1940	ni navedeno	1/4
4	ST	1941	ni navedeno	1/4

Poleg navedenih zadev sta ohranjeni še dve arhivski škatli fidejkomisnih zadev. Skoraj v celoti so ohranjeni vpisniki in imeniki, seveda od leta 1898 dalje.

Viri in literatura

Viri

Državni zakonik za kraljevine in dežele, za-stopane v državnem zboru za leto 1897.

Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti, leti 1927 in 1929.

Službeni list kraljevske banske uprave Dravske banovine 1931, 1933.

Zgodovinski arhiv Celje, Fond okrajnega sodišča Celje.

Zgodovinski arhiv Celje, Fond okrožnega sodišča Celje.

Ukaz ministra notranjih zadev, pravosodja in dnarstva 31. 1. 1854, ki razglasa politično in sodno uredbo vojvodine Štajerske, Deželni vladni list za vojvodino Štajersko 1854, IV/27.

Cesarski patent o začasnem redu kazenske pravde, RGB 1850, XVII/50.

Okrožno sodišče Maribor, AŠ 940, Preds. 19/21.

Literatura

Specialni krajevni repertorij avstrijskih dežel, IV. Štajersko, Dunaj 1918.

Sergij Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev*, Ljubljana 1961.

Pravo-zgodovina-arhivi, Ljubljana 2000.

Priručnik za strokovno obdelavo arhivskega gradiva pravosodnih organov, Izbor zakonov in predpisov, I. del, Ljubljana 1997.

Krajevni leksikon Dravske banovine, Ljubljana 1937

Jelka Melik, *V imenu Njegovega Veličanstva Kralja*, Ljubljana 2000.

Pravna enciklopedija, Beograd 1979.

Vladimir Žumer, *Arhiviranje zapisov*, Ljubljana 2001.

Priročniki in karte o organizacijski strukturi v deželah Koroški, Kranjski, Primorju in Štajerski do leta 1918, Zgodovinsko-bibliografski leksikon, Graz, Klagenfurt, Ljubljana, Gorizia, Trieste 1988.

Orts-Repertorium des Herzogthumes Steiermark, Graz 1872.

Orts-Repertorium des Herzogthumes Krain, Graz 1872.

Gemeindelexikon der im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, VI. Krain, Wien 1905.